

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă

Listele electorale.

Fiind chiar acum timpul legal de împlinire a lucrărilor pregătitoare pentru compunerea listelor electorale, — redăm aci articolul prin care dl Dr. V. Onișor a arătat cetitorilor noștri însemnătatea listelor electorale și stăruie pentru cea mai mare interesare față de ele.

Atragem toată luarea aminte a fruntașilor noștri cărturari de pretutindenea, asupra însemnatelor indemnuri din acest articol, și le recomandăm cu toată căldura să le urmeze, — cum le atragem luarea aminte și asupra îndrumărilor bine lămurite pe care în al doilea articol de dă dl Dr. A. Vlad despre dreptul de alegător.

Fiecare fruntaș român să cerceteze cu de-amăruntul, că oare omul cutare și cutare din comuna lui, nu cumva întrunește cerințele legii din unul din multe puncte ale legii electorale, ori cu darea de pământ, ori de venit, ori cu a copiilor, și cu provocare la acel punct să ceară comisiilor de adunare, ca pe cutare și cutare, să-l iee în listă!

Iar mai ales la orașe și prin comune mari, unde trăim mestecești cu streimi, să căutăm nu cumva cutari și cutari sunt luați pe nedrept în liste, și să cerem ștergerea lor! Intrucât tot sunt luați, să se facă excepții (recurs) contra lor, precum vom arăta în numărul viitor că e a să face.

Iată acum bine cumpăniții articli ai domnilor Dr. V. Onișor și Dr. A. Vlad.

În cuvântul nostru de program ne-am mărturisit de propagatori ai principiului de activitate față de afacerile din comună, din comitat și din parlamentul țării. Aceste afaceri îmbrățișează și cuprind în sine tot ce dă o mișcare politică în vieța unui popor! Interesul, ce-l arătăm față de aceste 3 categorii de afaceri de natură obștească, e măsurătorul interesului ce-l arătăm față de vieța publică.

Situația actuală a partidului nostru național și organizația ce aproape lipsește, ne-au adus acolo, că nu s'a dat mai nici o îngrijire acestor trei categorii de afaceri, ci s'au lăsat aproape toate în mână sorții și în grija organelor... stăpânirii. Un neinteres general și o negrijie crasă am dovedit pân'acum și față de listele electorale!

Credem, că nu e de lipsă să insistăm mai de aproape asupra însemnătății, ce o au listele electorale pentru o acțiune politică într'un stat constituțional. E de ajuns să spunem, că listele electorale sunt baza, peatra fundamentală, a ori-cărei acțiuni politice! Listele electorale formează prima chestiune, ce trebuie să ne preocupe în noua reorganizare a partidului național. Căci listele electorale cuprind în sine acele elemente ale poporului nostru, cu care putem opera în ori-care acțiune politică, ce am întreprinde.

Listele electorale sunt conscripția tuturor soldaților, cu cari plecăm în lupta politică!

Pe cât de însemnat e pentru un comandant de oștiri, ca să-și cunoască puterile cu cari pleacă la luptă, pe atât de important e

pentru conducătorul politic, să-și cunoască puterile pe cari se razimă și la al căror ajutor contează în lupta politică.

Noi pân'acum am neglijat cu totul de-a ne interesa de listele alegătorilor. Am lăsat cu totul în grija autorităților ca să se intereseze de ele. Nu ne-am luat osteneala să vedem, dacă toți cei-ce au dreptul electoral, sunt și luați în liste. Factorii, cari se interesează de acțiunile politice, de alegeri și mai ales de alegerile pentru parlament, totdeauna s'au îngrijit înainte de compunerea și verificarea listei electorale. Prin îngrijirea acestei liste, poți să-ți îngrijești puterile, poți să-ți sporrești puterile proprii și poți să micșorezi puterile contrarului.

E fapt netăgăduit, că în multe cercuri electorale, la compunerea și verificarea listei electorale, s'au comis și se comit abuzuri, și anume totdeauna spre paguba noastră. Alegătorii români au fost scoși din liste cu grămada și au fost introduși alți indivizi, cari nici nu aveau dreptul de alegători! Formalitățile cu compunerea și verificarea anuală a listei, sunt prea puțin cunoscute la publicul nostru, decât se poată exercita el un control asupra autorităților și organelor însărcinate cu compunerea și verificarea. În această nepăsare păgubitoare, nu ne e iertat să mai rămânem! Mai ales 2 liste sunt, care reclamă cea mai mare atențiune:

1, lista alegătorilor pentru parlament, care e totodată și lista pentru alegerile din municipii, și

2, lista viriliștilor români în municipii.

Primul lucru ce ne stă înainte în reorganizarea partidului nostru național, e îngrijirea de listele electorale. Îngrijirea aceasta însă trebuie să fie permanentă, căci listele se verifică în fiecare an!

Cluburile municipale organizate pân'acum și ce se vor organiza în viitor, trebuie să-și iee sarcina aceasta de-a se îngrijii în fiecare cerc electoral de câte un fruntaș care se examineze lista, să caute nu cumva sunt luați astfel de indivizi, cari n'au dreptul de a figura acolo, și nu sunt lăsați din listă alegători cari au dreptul a fi acolo? Pentru comitetele cluburilor, care în totdeauna sunt în sediul municipiilor, revine sarcina de a veghea asupra lucrărilor comisiunilor centrale care compun listele provisorii pe baza datelor trimise de delegațiunile de conscriere.

Să ne apucăm dar' de munca de reorganizare, și prima problemă să ne fie: îngrijirea de listele electorale!

Dr. Victor Onișor.

Școalele profesionale vor fi supuse unei noue grele încercări. Ministrul de culte Bersevický a pregătit un plan nou de lege pentru școale, asprind învățarea în ungurește în ele și făgăduind și plăți mai mari învățătorilor, — prin ce vrea să-și subjughe luiși pe învățători, iar învățământul să ni-l maghiarizeze.

ÎNDRUMĂRI

pentru cărturarii noștri de prin orașe și din comune mari și mici, pentru a putea supraveghea conscrierea alegătorilor care se face în zilele acestea până în 15 April.

În înțelesul legii pentru judecătura Curială, comisiunile de conscriere a alegătorilor, trebuie să-și isprăvească lucrările așa, ca comisiunea centrală (a comitatului) să se poată apuca în 15 Aprilie de compunerea listei.

Atragem luarea aminte a inteligenței noastre asupra acestei însemnate lucrări, rugându-o să grijească, ca alegătorii noștri să fie cu toții luați de comisiuni în listele lor, iar intrucât s'ar băga în liste pe nedreptul alegători străini, să facă pașii de lipsă, ca aceia să fie șterși.

Pentru ca inteligența noastră să fie în stare a-și împlini datorința ei în privința aceasta, aflăm de lipsă a desluși aci prescrisele legii din 1874 privitoare la cens.

În înțelesul legii, alegător poate fi tot cetățeanul statului ungar, care a împlinit 20 de ani, și nu stă sub tutorat, curatelă sau sub stăpân.

Nu pot fi alegători militarii cari sunt în serviciu activ, finanții și gendarmii, nici cei-ce se țin de poliția comunală și comitatensă (hăiducii) și în sfârșit cei-ce se află în concurs.

Intru-cât apoi cetățeanul nu cade sub opreliștele de mai sus, censul (măsura de dare) care îi dă dreptul de alegător, este următorul:

Dreptul vechiu.

1. În puterea §-ului 2 a legii din 1874 art. XXXIII., toți aceia cari pe temeiul dreptului vechiu (de mai înainte de acel an) au fost luați în o listă electorală dela 1848 până 1872, intru-cât mai trăesc și pot adevări că au fost în o listă de acelea vechi, au dreptul și acum. Aceștia pot fi alegători numai în cercul în care locuesc. Cei cu drept de acest fel, pot fi alegători atât în părțile ungare cât și în cele ardelen.

Sesia ungureană.

2. În părțile ungurene temeiul dreptului de alegător este, ca să ai moșie cel puțin 1/4 din o sesiune urbanială, —

In Zarand.

și fiindcă în Ardeal singur Zarandul are și el drepturile de alegător pe temeiul legii ungurene, apoi pentru părțile zarandene ca 1/4 din o sesiune urbanială se socotesc 8 jugere de pământ (de 1200 m. □ jugerul).

In orașe.

3. În orașele libere regești cum și în cele cu magistrat, fără privire la aceea, ce cad ele în Ungaria ori în Transilvania, are drept de vot, după §-ul 3 și 6, punct d), acela, care el singur, ori împreună cu nevasta sau cu copiii sei minoreni:

a) are o casă cu cel puțin 3 încăperi (3 odăi de locuit), cari sunt puse la dare de casă, chiar și dacă de-ocamdată casa este scutită de dare. Darea aceasta face cel puțin 10 cor. (Căți Români de-ai noștri în orașe scapă din mână acest drept scump, numai pentru-că își fac la casă numai 1—2 odăi și o cugă! De-ar mai face un puu de odăiță, ar ajunge în listă și fără altă avere!)

b) are (tot la orașe) drept acela, care are pământ pus la dare după un venit curat catastral de cel puțin 32 cor., adică cel-ce plătește dare curată de pământ 8 cor. 16 fil.

c) afară de aceștia au, la orașe, drept toți neguțătorii, întreprinzătorii și măestrii, etc., cari plătesc dare de venit clasa III., cel puțin 21 cor.

In satele din Ardeal.

4. În părțile ardelen au drept de alegător, prin comunele mici și mari, aceia, cari:

a) plătesc dare curată de pământ 35 cor. 88 fil;

b) cari pe lângă 1 cor. 60 fil., dare de casă, plătesc și 34 cor. 10 fil. dare curată de pământ;

c) cari pe lângă cel puțin 4 cor. dare de casă, plătesc și 31 cor. 12 fil. dare directă de pământ;

Dacă cineva plătește dări în mai multe comune, i-se socotește toată darea la o la o laltă, și dacă atinge măsura (censul) are drept de alegător.

Dare de venit.

d) Aceia cari, la sate, plătesc dare după un venit după pământ sau casă, ori și de clasa III. laolaltă, cel puțin 210 cor., are drept de vot.

Darea de chirie.

5. Atât în părțile transilvănene cât și în cele ungurene, atât în orașe cât și la sate au drept de vot aceia, cari

a) singuri ori împreună cu nevasta sau cu copiii minoreni, au o casă pusă la dare de chirie după 210 cor. (adecă dacă casa e dată în bir și aduce măcar 210 cor. și după aceea se plătește darea de venit prescrisă). În orașe și comune unde nu toate casele sunt supuse dării de chirie (cele locuite de Români sunt aproape toate de acestea) se plătește după 210 cor. chirie, 23 cor. 52 fil. dare directă (Ház béradó). În celelalte orașe și comune, darea aceasta trebuie să fie cel puțin de 33 cor. 95 fil;

b) și în Ardeal și în Ungaria, și în orașe și la sate, au drept de vot aceia, cari conform punctului de mai sus, au atâta pământ, ori au un capital de bani, cari le aduc un venit de 210 cor. pe an, și după aceste isvoare de venit deosebite, ori după ele împreună, sunt puși la dare după venit de 210 cor. În înțelesul acestei rândueli a legii, luând în socotință că darea de pământ este 25 1/2% a venitului catastral, alegător poate fi acela, care de pe pământul seu, a nevastei și a copiilor minoreni, tot laolaltă șocotit, plătește cel puțin 53 cor. 55 fil. dare de pământ. Dacă cineva plătește după un venit de 210 cor. dare de rentă (după capital de bani gata), atunci luând în socoteală că darea de rentă face 10% a venitului, pentru a fi alegător numai pe temeiul venitului după capital, trebuie să plătească respectivul cel puțin 21 cor. dare de rentă (Töke kamtadó).

Darea de rentă și de pământ împreună, încă dă dreptul de alegător, dacă venitul total pus la dare se urcă la 210 cor. anual. Așa de pildă, dare de pământ după 100 cor. venit catastral, și dare de rentă după 110 cor., îmi dă dreptul de vot!

Pentru a putea face socoteala de lipsă, însemnăm încă odată, că darea de pământ este egală cu 25 1/2% a venitului catastral, ear' darea de rentă face 10% a venitului de capital;

c) toți neguțătorii, crășmarii, întreprinzătorii, etc., atât în Ardeal cât și în Ungaria, și atât la orașe cât și la sate, cari plătesc cel puțin 21 cor. dare de venit clasa III. au drept de vot! În comune mici și mari, sunt alegători acei măestri, cari plătesc dare după o calfă. Acești măestri plătesc darea de venit clasa I. și anume, capul familiei plătește o dare dela 10—24 cor., ear' după fiecare calfă 4—8 cor.;

d) slujbașii de stat, de comitat și comunali, care plătesc după un venit de cor. 1000 dare de venit clasa a patra, (IV. osztályu kereseti adó), sunt alegători. Această dare după 1000 cor. este 10 cor. Funcționarii privați, adică aceia cari nu-'s de-ai statului, comitatului, comunei, au drept de

ascunsă față de Hamid, așa că într-o zi dină a fost cerută în căsătorie.

Părinții ei s'au învoit, dar' sub condițiunea, că Turcul să țină o singură nevastă! (mare canon pe Turci!) În schimb fata trece la religiuinea mahomedană!

Numai sănătate!

Femei, sătule de vieață. În noaptea de 27 spre 28 Martie s'a împușcat în un Hotel din Pesta doamna Clara Deutsch, soția despărțită a bancherului din Berlin, Hahn. De trei-ori a tras cu revolverul în inimă, și pe când i-a sosit ajutor din partea celor-ce auziseră pușcăturile, ea zăcea moartă. Istoria doamnei e aceea, că ea se îndrăgise de un tânăr străin ce fusese prin Berlin, și fugise acum 6 ani cu el la Pesta, (ce bun cuib e Pesta pentru blăstemați, că fug la ea și din Berlin!), — aci drăguțul a părăsit pe iubita de odinioară. Bărbatul ei pornise proces de despărțire și acela chiar acum se terminase, despărțindu-l de necredincioasa soție, și ea acum desnădăjduită, vându-și fușerită toată vieața, — și-a căutat scăpare în brațele morții.

O altă femeie, Jolanta Kovács, tineră, de 23 ani, soția unui voiajor, a încercat și ea să-și lapede vieața, și și-a tras un glonț în piept, dar' nu s'a nimerit bine, glonțul, sărind din un os, i-a sfredelit umărul și i-a făcut o rană, grea, deși nu de moarte.

Triste zile a ajuns omenimea, că în orașe și femeile își trag gloanțe spre a-și lua vieața, deși la femei sinuciderile sunt mult mai rare, ca la bărbați.

„ARDELEANA“

Institut de credit și de economii societate pe acții în Orăștie.

AVIS

Prin aceasta aducem la cunoștință, că începând cu **1 Maiu st. n.** etalonul tuturor depunerilor cari s'au fructificat cu 5½%, se reduce la 5% având de a plăti institutul darea și pe viitor.

Orăștie, 31 Martie 1904.

1-3

Direcțiunea.

„AGRICOLA“

insotire economică de magazin și anticipații în Hunedoara.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **comptabil**

la însoțirea „Agricola“ din Hunedoara, se deschide prin aceasta concurs, cu termen până la **15 Aprilie n. a. c.**

Concurenții sunt rugați să-și înainteze cererile Direcțiunii însoțirii, instruite cu documente despre cunoștințele teoretice și practice — în afaceri de bancă și de comerț.

Absolvenții școalelor comerciale — vor fi preferați.

Postul se întregeste de-ocamdată numai pe un an, de probă, cu un salariu de 800 cor. și tantiimă statutară. În cas de conveniență reciprocă alesul va fi definitiv, după un an și salariul îi va crește după împrejurări.

Postul va fi de ocupat cel mult cu 1 Maiu st. n. 1904.

Direcțiunea
 însoțirii „Agricola“.

2-2

De vânzare!

Din rămasul după repositul **Andrei Müller** sunt de vânzare din mână liberă, următoarele obiecte:

1. **O casă** (pe Drumul-țerii, sub Nr. 34) cu pivnițe, cu un păstrător de bucate aplicat în pod, cu șură, grajd, șopru și grădină.

Teritoriul casei și a curții e de 280 st. □ grădinei e de 282 st. □

2. **O viță** și țelina ce se ține de ea pe Dealul-mare. Vița e de 1323 st. □, țelina e de 450 st. □.

3. **O mașină de îmblățit.**

4. Mai multe **buți de vin** bine îngrijite.

5. **Buți goale.**

Informații mai de-aproape se pot lua în prăvălia de modă a Domnului **CAROL ZOBEL**, sau în casa însași, pe Drumul-țerii, Nr. 34.

Sz. 459—1904. kir. véghr.

Arverési hirdetemény.

Alulirott kir. bírósági végrehajtó, az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a szvárosi kir. bíróságnak 1903 évi V. 1128. számú végzése következtében Dr. Vlad Aurél szászvárosi ügyvéd által képviselt Ardeleana pénz és hitelintézet részvénytársaság javára Bogdánész Iuon és társai ludesi havasi lakosok ellen 1115 kor. s jár. erejéig 1904. évi február hó 22-én foganatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 4330 Kra becsült következő ingóságok u. m.: különféle tehének, úszók, borjuk, és bikák nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbíróságnak 1903. évi V. 1128/2 sz. végzése folytán 1115 K tőkekövetelés ennek 1902. évi márczius hó 21-ik napjától járó 6% kamatai, ½% váltó díj és eddig összesen 51 K 81 fillérben bíróság már megállapított valamint 3 K 90 fill. ezuttali es a még felmerülendő költségek erejéig Ludesden a feleknek havasi lakásokon leendő eszközzésére 1904. évi április hó 18-ik napjának d. e. 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna jelen árverés az 1881. évi LX. t.-cz.

102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Szászvároson, 1904. évi márczius hó 23-ik napján.

Rácz Árpád

kir. bir. végrehajtó.

Szám 465—1904. kir. véghr.

Arverési hirdetemény.

Alulirótt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-ai értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a szászvárosi kir. járásbíróságnak 1897. évi 2691. polgári számu végzése folytán, Dr. Vlad Aurél szászvárosi ügyvéd által képviselt „Ardeleana“ pénz és hitelintézet részvénytársaság javára Toncsa Iuon és társai kosztosdi lakosok ellen 186. kor. s jár. erejéig 1897 évi márczius hó 27-én foganatosított biztosítási végrehajtás utján lefoglalt és 840 K-ra becsült következő ingóságok u. m.: ökrök, lóvak és tehének nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbíróságnak 1904. évi V. 237/6. számú végzése folytán 186 K tőkekövetelés, ennek 1895. évi július hó 19-ik napjától járó 6% kamatai, ½% váltó díj és eddig összesen 168 K 10 fillérben bíróság már megállapított, valamint 4 Korona 90 fill. ezuttali és a még felmerülendő költségek erejéig Kosztosden adósok lakásán leendő eszközzésére 1904. évi április hó 19-ik napjának d. e. 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak, meg hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett o legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, jelen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Szászvároson, 1904. évi márczius 23-ik napján.

Rácz Árpád,
kir. bir. végrehajtó.

Toată cheltuiala 35 fl.

Taxa de răspuns: 35 fl.

NOU TATE!

Cine are

Moșie, _____
Pă duri, _____
Băi (mine) _____
Scălzi _____
Hotel, _____

Isvor mineral, _____
Intreprindere, _____
Case, _____
Mori (cu aburi, cu apă), _____
Fabrică, _____

sau ori-și-ce fel de altă întreprindere, și vrea să vëndă ori să cumpere, sau să exarêndeze,

să se adreseze la _____
„Evidența cursului de imobile“, a subscrișului.

La scrisori, în cari se pune marea postală de 35 fl. să dă ori-și-eul răspuns cu informațiune! — Adresa:

Atât cumpêrarea, cât și vinderea, prin Evidența mea, este foarte înlesnit!

Carol Gross,
Orăștie, Str. Dealului, Nrul 11.

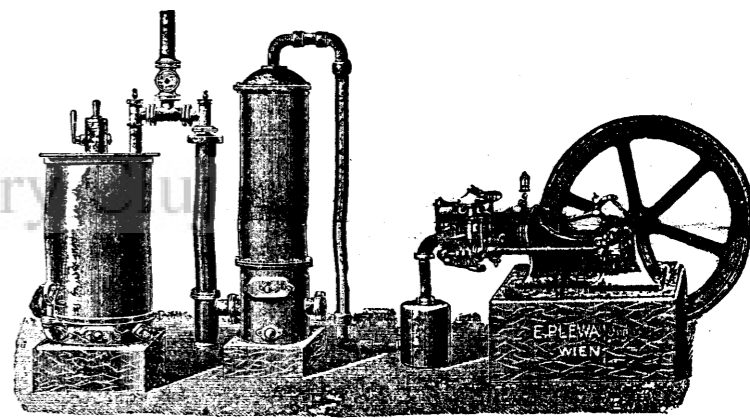
2-10

B. DÉNES, BUDAPESTA

VI. Váci körut 61.

representantul și depositul general pentru Ungaria, a fabricii ces. reg. privilegiate de mașini și motoare, a inginerului **E. Plewa**, succesorul firmei Brauner și Klasek

Motoare de benzin, gaz, petrolu și vapor, 2—100 PH., locomobil de benzin și petrolin 2—20 PH.

Tot aceieași motoare provêzute cu arangeament pentru gaz sugativ, reduc cheltuelile de fiecare putere de cal pe oră cu 2—3 fileri!

Prețuri ieftine și condiții de plată favorabile!

Catalog gratis și franco.

Să primesc reprezentanți solizi în provincie.

10-52

„TIPOGRAFIA NOUĂ“

în Orăștie

provêzută cu cele mai noue și elegante soiuri de litere, — se ofere Onor. Public pentru tipărirea de cărți, broșuri, foi, anunțuri, învități, placate, și ori-ce alt soi de tipărituri.

Numărul de față al foi „LIBERTATEA“, tipărit în „Tipografia Nouă“ presintă și el în parte bogăția și variația caracterelor de care dispune.

Prețuri moderate!

Executare repede!

MOBILE IEFTINE!

Din cauza renovării casei și deci din lipsa de spațiu

v ê n d

toate mobilele aflătoare în depositul meu, și anume:

pentru odăi de durmit, prânzitor, matt sau poleite!

Asemenea oglinzi, divanuri, scaune de trestie, etc.,

cu prețuri foarte ieftine!

Cu toată stima

Josef Lewitzky

Orăștie, Piața-mare Nr. 1.

1-3